

נעים להכיר את בני ארצנו

מאת מרים רות

הסיפור מתאר עלייה לרגל למקום קדוש — הליכה של שלושה ימים לכל צד. אין זה סיפור-מתח של הרפתקאות. ההרפתקה היחידה היא בשהייה עם עולי הרגל ובלמידה את מנהגייהם: כיצד הם מתכוונים למסע, איך הם נושאים את תלאות הדרך, מה הם אוכלים, מה אמונותיהם ותקוותיהם? הקוראים הרגילים לגמוא מרחקים במכונית ובמטוס — מתלווים הפעם להולכי רגל וחיים אתם לפי מנהגייהם. ההצטרפות למשפחה בדווית העושה את דרכה למרחק של שלושה ימים בהליכה — היא הפלגה לארץ לא-נודעת לנופי הטבע ולנוף האנושי.

הסיפור מתמשך, כי רבים האירועים של הבדווים וצריך לתארם בדייקנות ולהבהירם, שכן בלי החסברים קשה להבין מדוע טרחה המשפחה להגיע למקום כה רחוק. הסיפור יפה, כי המספרת איננה מחפשת את הבלטת המוזר שבמעשייה ובמנהגייהם של הבדווים. כאלה הם, כפי שהם נראים בהתנהגותם "הבדווים מאמינים ש..." — והם מקריבים קרבן ומשאירים מתנות על קברי הקדושים. הם אוכלים אורז ושותים קפה, לכל אחד התפקיד שלו ומקומו במשפחה על פי התרבות המסורתית הידועה מאז דורי דורות. הגישה ברורה: הבדווים שונים אך אינם

שני חברים מביתה-השטה עשו יחד ספר מקסים: הסופרת תקוה שריג, וחוקר חיי הבדווים שבו, כשהידע המדויק של החוקר והעט הקל והיפה של המספרת מתמזגים יחדיו. החוקר, המכיר את חיי הבדווים מבפנים, ויודע את מנהגייהם, השכיל לצלם אפיזודות אופייניות; והסופרת שמצאה מסגרת סיפורית להבאת המידע המדויק בפני הקוראים.

גם בית ההוצאה תרם את מיטבו: נייר טוב, צבעים מרהיבים, צורה נאה — והרי לפנינו ספר יפה וחשוב בחיצוניותו ובתוכנו.

מה חשיבותו של הספר? תודעת הטיול לים בשבילי הארץ מושרשת עמוק בלבנו. התחבורה קיצרה את הדרך מקצה האחד של הארץ עד קצה השני. אבות — אמות עם בניהם וטפם מבקרים ברחבי המדבר ופוגשים את השבטים הנוודים במרחביו. הפגישה, לרוב, שטחית, לעתים גם מפחידה. השוני החיצוני, אורח-החיים השונה מעורר זרות וניכור. קשה לתאר שמתחת ללבוש המוזר והזר פועם לב אנושי חם ובצל האוהלים השחורים מתנהלים חיים אנושיים תמים של אבות ובנים, מלחמת קיום, צרות ושמחות.

* "זוארה בראס-מוחמד", כתבה: תקוה שריג, צילם: שבתאי לוי (שבו); הוצאת מסדה, 1981.

נחותים. יש דברים שניתן ללמוד מהבדוי: ריחאנה... "תשגית היטב על האוהלים. ובעצם, אין כלל צורך להשיג! אפילו אם יעברו במקום בדוים זרים, לא יגעו לרעה בדבר. בדוים לא שולחים יד ברכוש בדוים אחרים. הם לא ישחטו עז תועה מעדרה, אלא יחפשו את העדר ואת הרועה שמהם נשמטה, וישיבו אותה לבעליה: וכך יעשו לכל מה שימצאו, גמל תועה, גלימה או שק שכוח, הלא זהו חוק המדבר, שכולו משכן הבדוים". (עמ' 11)

גם כיבוד אב זקן ניתן ללמוד מהבדוים: סילמי — אב המשפחה מטפל באביו הזקן ולאורך כל הדרך איננו עוזב אותו אף לרגע אחד. "סילמי מטפף מים לבין שפתי אביו, ומשפשף את פניו בכף ידו הרטובה... נשימתו של החולה הולכת ונחלשת. סילמי מניח אזנו על לוח לבו של אביו..." (עמ' 50)

כבר נאמר שעיקר תכנו של הספר, הבאת מידע על חיי הבדוים, אך מסגרת הסיפור מטרת העלייה לרגל לקבר קדוש היא ריגושית, כלל-אנושית: "רק אם יביאו את הסב לשם — ידעו שעשו כל מה שיכלו כדי לשמור על להבת חייו". (עמ' 8) ובסוף המסע: "ואגדות יסופרו על מהלך שלושת ימים שהלכו בני משפחתנו עמו, עד לראס-מוחמד, להתפלל על חייו, ולא זכו". (עמ' 51)

שמחת האכילה טעמו וריחו של המזון המחיה נפשות, שמחת הנשים והנערות בים, שמחת הילדים במשחקיהם וברכייה על הגמל — אלה נקודות אור ריגוריות שמעמיקות את חווית המסע.

הדאגה לחיי הסב בוקעת מהסיפור פעמים אחדות — הרי הספק מטריד

את כולם. עצבותה של הרועה הצעירה ריחאנה נזכרת רק פעמים: "לבה נצבט... בקרבה: העז היפה ביותר בעדר נבחרה לקרבן הזוארה, לבריאות סבה... עז זו גדלה עמה מיום היוולדה... כל היום תחשוב ריחאנה על עזיתה. היא תרעד כעלה נידף ברוח, כשתחשוב על המאכלת שתחתוך בגרון העז..." (עמ' 11) ובראס-מוחמד: "שביב מתבונן בעז המובלת אל מותה. פעיותיה חודרות ללבו: מה, מה, מה עשיתי, מה חטאתי? מה פשע-תי? ריחאנה שלי, איפה את?" (עמ' 46; 47) הנגיעות האלה ברגשי אדם מוכרים, מבליטות את הקווים הכלליים לנושאים המעוררים אהדה לכל עם ולכל עדה ומפיגים את הזרות והניכור שנוב-עים מחוסר ידיעה ומהתרשמות חולפת חיצונית.

הספר השיג את מטרותיו: לימד פרק על חייהם של הבדוים. המידע נמסר בדייקנות ובאהדה. הקורא, יתעניין יותר בשכנים ויבין יותר את אורח חייהם. קשוי החיים והנאותיהם יעוררו הדים של אהדה וקרבה. עולם המושגים הרחב והזר נלמד תוך התחיות במצב הנתון ברקע הסיפורי. הילד הקורא יפנה לעתים למילון המושגים המתורגם בסוף הספר, ילמד אותם ויחסו אל הבדוים ישתנה, לילדי הגן יהיה קשה להבין את העולם הרחוק והזר — הם יתבוננו בתמונות הצבעוניות היפות וילמדו מהן על המדבר, על הלבוש, על המזון, על בעלי החיים ועל כל מה שקרוב ללבם ותואם את עולמם.

נברך על הספר היפה הזה ונקווה שייכתבו ספרים דומים גם על עדות ישר-אל השונות בדייקנות, באהדה ובאהבה.